

Затверджено
на засіданні кафедри конституційного,
міжнародного та адміністративного права
Протокол № 7 від 27.01. 2023 р.

Програмові вимоги до складання заліку
з навчальної дисципліни
«Джерела європейського права»
для студентів 3-го курсу

Змістовий модуль I. Основи європейського права.

Тема 1. Вступ до європейського права.

1. Поняття європейського права у широкому та вузькому значенні. Теоретичні проблеми дефініції європейського права. Структура європейського права.
2. Історія становлення європейського права. Римське право як підґрунтя сучасного права Європи.
3. Поняття та значення європейської інтеграції.
4. Нормативно-правовий зміст європейського права охоплює норми, які діють на території європейського континенту, що включають в себе норми:
 - 1) міжнародного права;
 - 2) національного права;
 - 3) права Європейського союзу;
 - 4) права Ради Європи.
5. Поняття міжнародного права. Структура міжнародного права. Європейське право в системі міжнародного права.
6. Співвідношення норм європейського права та норм міжнародного права.
7. Міжнародно-правові акти (міжнародні договори і деякі рішення міжнародних організацій, що мають юридично обов'язковий характер і правила, що розраховані на неодноразове застосування) і міжнародні звичаї як джерела міжнародного права. Договірні (договори) та звичаєві норми (звичаї) як норми міжнародного права.
8. Загальні принципи права як джерела міжнародного права.
9. Судові рішення.
10. Доктрини міжнародного права (юридична наука як джерело міжнародного права).
11. Резолюції Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй, резолюції Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй та акти інших органів Організації Об'єднаних Націй як джерела міжнародного права.
12. Національне право держав-членів Європейського Союзу. Співвідношення європейського права з національним правом держав-членів Європейського Союзу.
13. Правовий статус Європейського Союзу. Інституції Європейського Союзу.

14. Сутність сучасного права Європейського Союзу. Структура права Європейського Союзу.
15. Прояв наднаціональності у функціонуванні інституційної системи Європейського Союзу.
16. Співвідношення європейського права та права Європейського Союзу.
17. Правовий статус Ради Європи. Інституційна система Ради Європи.
18. Право Ради Європи як особлива підсистема міжнародного права та найважливіша складова європейського права.
19. Загальнотеоретичні засади взаємодії права Ради Європи та національних правових систем. Співвідношення європейського права та права Ради Європи.
20. Порівняльно-правовий аналіз джерел європейського права та джерел національного права держав-членів Європейського Союзу (спільні та відмінні ознаки).
21. Порівняльно-правовий аналіз джерел європейського права та джерел права Європейського Союзу (спільні та відмінні ознаки).
22. Порівняльно-правовий аналіз джерел європейського права та джерел міжнародного права (спільні та відмінні ознаки).
23. Порівняльно-правовий аналіз джерел європейського права та джерел права Ради Європи (спільні та відмінні ознаки).
24. Вплив правового поля європейських організацій таких, як Організація з питань безпеки та співробітництва у Європі (ОБСЄ), Організація Північноатлантичного договору (НАТО) на європейське право.

Тема 2. Джерела європейського права: загальнотеоретичні аспекти.

1. Поняття джерела права. Вчення про джерела права.
2. Поняття джерел європейського права.
3. Актуальність і необхідність вивчення джерел європейського права.
4. Система джерел європейського права.
5. Вплив джерел європейського права на розвиток національних правових систем.
6. Джерела права в романо-германській (континентальній або нормативно-правового акту) правовій системі.
7. Джерела права в англо-американській (загального права або судово-прецедентній) правовій системі.

Змістовий модуль II. Система джерел європейського права.

Тема 3. Джерела права Європейського Союзу.

1. Первинне право Європейського Союзу. Вторинне право Європейського Союзу.
2. Поняття джерел права Європейського Союзу.

3. Класифікація джерел права Європейського Союзу. Первинні (основні) та вторинні (допоміжні, похідні) джерела права Європейського Союзу, їх класифікація.
4. Міжнародні договори як джерело права Європейського Союзу. Установчі договори як основні джерела права Європейського Союзу.
5. Установчі договори про створення Європейських Співтовариств та Європейського Союзу як первинне джерело європейського права (Паризький договір про створення Європейського співтовариства з вугілля та сталі 1951 р., два Римські договори 1957 р. про заснування Європейського економічного співтовариства та Європейського Співтовариства з атомної енергії, Договір про злиття 1965 р., Єдиний європейський акт 1986 р., Маастрихтський договір про Європейський Союз 1992 р., Амстердамський договір 1997 р., акти про приєднання нових держав-членів, Хартія Європейського Союзу про основні права 2000 р.).
6. Договори, які укладаються Європейським Союзом. Договори, які укладаються державами-членами Європейського Союзу.
7. Принципи права як первинне джерело європейського права. Загальні та спеціальні принципи.
8. Відмінність принципів права Європейського Союзу від принципів, які визначають співвідношення правової системи Європейського Союзу з правовими системами держав-членів Європейського Союзу (принцип обов'язкової юридичної сили права Європейського Союзу і принцип прямої дії права Європейського Союзу).
9. Правові звичаї як первинні джерела права Європейського Союзу.
10. Вторинні джерела права Європейського Союзу.
11. Нормативно-правові акти. Система правових актів прийнятих основними інститутами й іншими органами Європейського Союзу: регламенти, директиви, рішення, рекомендації, висновки (видають Європейська рада та Європейська комісія).
12. Нормативні договори (міжнародні договори Європейського Союзу, конвенції між державами-членами, міжінституційні угоди: між Європейською Радою, Європейською комісією і Європейським парламентом) як вторинне джерело європейського права.
13. Акти, що додаються до установчих договорів: конвенції, додатки, протоколи, декларації.
14. Акти *sui generis* (акти, що видаються інститутами Європейського Союзу в формах, які не передбачені установчими документами Європейського Союзу) як вторинне джерело європейського права.
15. Правова доктрина.

Тема 4. Джерела національного права держав-членів Європейського Союзу.

1. Джерела національного права Республіки Польща. Вплив права Європейського Союзу на джерела права Республіки Польща.

2. Джерела національного права Федеративної Республіки Німеччина. Вплив права Європейського Союзу на джерела права Федеративної Республіки Німеччина.
3. Джерела національного права Французької Республіки. Вплив права Європейського Союзу на джерела права Французької Республіки.
4. Джерела національного права Італійської Республіки. Вплив права Європейського Союзу на джерела права Італійської Республіки.
5. Джерела національного права Латвійської Республіки. Вплив права Європейського Союзу на джерела права Латвійської Республіки.
6. Джерела національного права інших держав-членів Європейського Союзу. Вплив права Європейського Союзу на джерела права держав-членів Європейського Союзу.

Тема 5. Джерела права Ради Європи.

1. Поняття та види джерел права Ради Європи.
2. Європейські конвенції, угоди та хартії як основні джерела права Ради Європи, їх класифікація та загальна характеристика.
3. Загальнотеоретичні засади взаємодії права Ради Європи та національних правових систем держав-учасниць.
4. Інкорпорація конвенцій Ради Європи до національного права.
5. Загальна характеристика Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р.
6. Європейська соціальна хартія 1961 р. у системі джерел права Ради Європи.
7. Часткові угоди Ради Європи.
8. Акти м'якого права органів Ради Європи як джерела права.
9. Рекомендації Парламентської асамблеї та Комітету міністрів Ради Європи.

Тема 6. Інші джерела європейського права.

1. Поняття судової практики.
2. Значення судової практики в системі джерел європейського права.
3. Рішення Суду Європейського Союзу як джерело права Європейського Союзу.
4. Рішення Європейського суду з прав людини як джерело права Ради Європи. Рішення Європейського суду з прав людини як джерело права в Україні.
5. Сутність та роль судового прецеденту як джерела Європейського права.
6. Судовий прецедент у системі джерел права України.

Викладач кафедри конституційного,
міжнародного та адміністративного права,
кандидат юридичних наук
(керівник навчальної дисципліни)

Федорончук А.В.